

R 13 B. 60. 128.

R
10686

4- XIII⁶A
25577
A52804513

13 B. 60. 128.

Hoc in libello hæc continentur,

V L R I C H I
De Hutten, Equitis Ger
mani, ad Carolum Imperatorẽ, ad
versus intentatã sibi a Romanistis
vim & iniuriam, con
questio.

Eiusdem alia ad Principes ac viros Ger
maniã, de eadem re conquestio.

Eiusdem ad Albertum Brandpurgeñ, &
Friderichum Saxonũ Ducẽ, Prin
cipes Electores, aliq̃ ad alios
Epistolę.

I A C T A E S T A L E A.

Acc. 3859

Etsi multa esse video, quæ te occupatum habent hoc tempore, ardua illa & longe maxima, princeps Carole, rex inuictissime, tamē, nullum esse importunum compellandi te tempus arbitratus sum, quo eodem cognitum sit, accusationem intendere aduersarios apud te mihi. Quum igitur intellexissem paucos ante dies, quendam istic Pontificis oratorem vehementer conari hoc, vt tu mihi succenseas, statim has fortissimō viro, tuo consiliario, & a bellicis ministro, amico meo Francisco de Sichingen, cum ad te proficisceretur iam, perferendas tradi di. Accusatum me huc mittitur ab Episcopo Romano, atque hoc tu solum fieri putabas. Sed ego quod monitus sum nuper, itidem certic rem faciam: subornatos iam multo ante ab istis, qui extinguēdo mihi, siue ferro id, siue veneno patrari posset, operam darent: idq; in tua aula, vbi tunc negociū mihi erat. Neq; hoc patiar ignorare te, quod certum habeo, imperatum a Leone X. quibusdam hic Principibus, vt cōprehensum ne, vinctum Romam mittant. Hæc instiuta ante sunt quam apud te reus fierem, & tamē qui hoc sunt conati, accusationi adhuc locum esse volūt. Quod per maiestatem te tuam obtestor, tuamq; imploro fidem, ne patiare tantum impetrari abs te, quātum audent petere improbi. Petunt autem. vt per te liceat vinctum abducere equitem Germanum, eius corporis, cui tu caput impositus es membrū, Quod

ob malefactum? Certe profecto nullum, ipsis etiam illis qui petunt testibus. At qua de causa? Quia Christiana m adserui veritatem, nouitias Pontificum detestatus fabulas. Quia ad pristinam, & huic nationi tuocq; Imperio debitam respexi libertatem, externū detestans iugum. Nam quale hoc peccatum est, quod hinc aliquid illorum decessit lucro? Si nescis em, hoc in primis stomacho fuit ipsis, quod passus non sum, tantum maiestati tuæ decedere, quantum illorum ad se trahit cupiditas: & quia indignum duxi nostra virtute, nobis cotidie depilationibus patere hanc patriam, nouæq; semper expositam esse prædæ: eiq; sui iuris monstrator fui, suæ dignitatis monitor. Quod ipsum si scelus est, tamen quia tuus sum, ad alienum vocari supplicium, quia te Principem agnosco, ad externam rapi pœnā non debeo. Nisi carceres hic tu non habes, & gladios non habes, aut laqueos: quibus fontes punias. Sed habere te non ignorant, sibi licere omnia volunt. Quod videre te oportet, cauendum quid sit: neue plus nimio in ius concedi tuum tibi patiaris: non dico, si hoc dederis (nam datum nullus est metus, ne suspicio quidem) sed patienter si orari etiam abs te huiusmodi tuleris. Atquæ hoc sollicitè adcurandum tibi existimo, quia omnis in te vno posita Germania est, ne quos ornare etiam debebas, non tueri eos videaris, neue quos officii erat tui euehere, deprimi eos sinas. Vbi si tēpus spectandum non esset, tamen exempli rationem habere te conueniebat. Quo tandem deuenient em res Ger

LVM CONQVESTIO.

manæ, quæ reliqua libertatis nobis spes, aliis nostræ virtutis opinio erit, si neq; tuo inseruire honori licet, neq; accommodare patriæ tutum est? Deniq; vbi religio, vbi pietas, si quæ Christus docuit, meminisse nõ oportet, atq; immortalibus illius institutis, humanas præferre traditiunculas cogemur? Vtinam videas qui sint hic passim contra hanc vim gemitus, quæ contra iniquitatem hanc suspiria: quæ vt hoc vindicæ es, tui expectatio. Tandem videtur enim ius & fas omne ab his deleri, omnia omnibus eripi. Cuius rei quæ mea est fortuna, in me, si vsquam alibi, documentum dederunt. Non est hæc magna atrocitas enim, in auditum, indefesum, indicta causa, velle vincire, velle torquere, velle occidere, præsertim iudicium expectantem, & cognitionem appetentem? Fateor hoc me scriptis conatum efficere, vt hic vertatur rerum orbis, hic emendetur status. Debit ea res magni esse periculi: Imo vilius esse debuit? Neq; nego promptus fui, sed oportune: audax, sed necessario. Et vt quæ fiducia sit videas, ne adhuc quidem clamare desino, contra hostes veritatis contra publicæ libertatis oppressores, contra tuæ dignitatis contemptores. Neq; vnquam desinam, nisi tu nolueris, consultum tibi, respectum patriæ. Sed voles: & ab eo abhorrebis multum, quod te isti facere nõsent, si bonos ferre hic Imperatores possent. Tu sis tamen qualem te esse decet: ne istis, quales cupiunt esse liceat. Qd' tibi cõsulo, officium est, quod amo patriam, pietas. Mea nulla privata res ẽ nulla ppria causa, nullũ peculiare negociũ. Nã

HVTENICA AD CARO

quid facerent isti, quam insolenter triumpharent, si quid eorum omnium quæ tractaui, ad me priuatim pertineret? Persequuntur me tamen, & perditum volunt: eoq; sibi autoritatẽ etiã deposcunt tuam. Ego contra, primum conscientia me tueor: deinde in tuæ æquitate fiduciam pono. Libere scriptis libris, veritati testimonium perhibui: ex officio, tibi, ex pietatæ consultum volui. Firmisimam aduersus põtificias nugas argumentis contendi. Institutas aduersus tuum Imperium, communem libertatem, machinas, conuolare sum conatus. Vbi sunt præmia bene meritis, ne quis me pœnã delicto timere putet? Sed quid mirũ quod in gratiam me bonorum ponere debuit, hoc in malorum offensionem coniecisse? Tu vero aures quidem dare illis potes, adsentire vero nõ debes: nisi dubitas, si hoc adsequantur, facturos teterrime posthac omnia. Atqui facient. Facient ita me Christus amet, Nunquam enim intra aliquos fines illorum stetit cupiditas: nunq; modũ habuit: nec mensuram fert. Proinde multum refert, in presenti quid iudices, me præsertim haud dum audito, sed cupiente apud te iudicẽ quam primum voles, causam hanc dicere. Quia seruata volui patriam, ipse perdat. Quid facies paricidis, si hoc ego merui? Quia soluere omnium vincula sum adgressus, ipse vinciar. Quid feret quilibet latro, si de me hoc statues? Meam famam ego perdam, quia consultum tuæ laudi volui: falsus dicar, quia verum docui: occidar, quia ad vitam hortatus sum. Quo rapies omnes periuros, maleficos, impostores,

LVM CONQVESTIO.

facrilegos, sicarios, hereticos, & idololatrias, si de his factis hanc poenam sumes? En Christi vicarios. Petri successores, Tu vero Carole princeps, ne sine hac, perpetuos Imperii huius hostes, palmam ex me ferre, hoc innocentie meae spolio frui, hanc triumphare victoriam improbos. Qui nisi ex sua malicia tuam estimarent indolem ea non peterent, quae tu si bonus es, imo quia optimus es, tam non dabis, quam ipsi pessimi essent, petere non vellent, abs te praesertim, tali principe, his maioribus, hoc genere edito. Petunt tamen, quia moderari suas cupiditates nesciunt. At non dabis tu: quia obliuisci aequitatis non sustines. Scio enim, & certum habeo, quae tua est probitas, ab hac turpitudine summe abhorrere: nec passuram, seruitutem metere eum, qui seuit libertatem: & qui commune hic soluere iugum adgressus est, eum catenas ferre te Principe non sines. Si essem alienus, tamen humanitatis hoc diceret ratio, ut cura esset tibi innocentiae, ut subuenires adflucto, liberares circumuentum, leuares oppressum. Nunc is sum, quem nisi tu seruas qualis es, dici non potes. Imperator es tu autem, id est, publicae libertatis conseruator. At esse qui potes, do nec licebit Romano Episcopo, liberos hic homines & nobiles, vincetos Romam abducere? Sed de te nulla nobis talis suspicio residet, nedum opinio est. Illos vero quid non ausuros apud te putandum est. post, quam hoc semel tentare adgressi sunt. Prius mirifice Imperii huius maiestatem contempserunt: varie ac multis modis in maiorum tuorum iura con-

HVTENICA AD CARO=

cesserunt. Imperio multa vi, multa fraude multa violentis pactionibus per omne nefas ademerunt. Ipsi Imperatoribus osculandos pedes per contemptum praebuerunt. Nec esse diu iam per eos potuit Imperator, qui non in seruitutem se Romano Pontifici, interpolito iureiurando addiceret, Constitutiones ad suum libitum, ex lucri sui modo proposuerunt: quibus omnem hic libertatem obterebant: omnia nostra potestatis suae nexibus constringebant: quae maiorum nostrorum liberalitate ecclesiis donata sunt, auarissime ad se pertraxerunt. Episcopos in Germania esse noluerunt, quibus non pallia magno vendidissent ipsi: omnes apud nos praefecturas sacerdotales, magno suo comodo locandas sibi desumpserunt. Primum aliquando, deinde quotannis iterum, iam tandem cottidie nouae indulgentiarum merces, venales huc adferunt. Tum absolutiones, dispensationes, relaxationes, & infinitas id genus bullas, fraudulentissimis apud vulgum vti persuasionibus, in magna de se hominum opinione vendiderunt: atque his modis & aliis compluribus, neque enim numerus est, tantum pecuniae, quantum dici non potest, diu tam trans Alpes hinc deportarunt. Praeterea multo saepe hic, & in his principes viros, anathematis influctu perculerunt. Quibusdam venenum miscuerunt, alios per speciem amicitiae hostibus nefarie perdidit. Semp discordias inter Principes nostros excitarunt, & aluerunt, pulcherrimis saepe rebus splendentissimis facinoribus, magno totius reipublicae Christianae incommodo ac publico

LVM CONQUESTIO.

malo impedimentum attulerunt. Hęc omnia inquam & multo adhuc plura, prius ausi sunt: vnum vt videre videor, supererat, vinculis suis obnoxios habere Germanos, vt quos velint constrictos hinc abripiāt, ecce Cratores Decimi Leonis: qui hoc te Principe experiantur, qua confidentia dic oro? Nonne eadem, qua te Imperatorem legi vetuerūt anno præterito, nō idoneum ferētes, cum alias ob caussas, tum præcipue, quod vel vnum satis ad te impediēdum arbitrati sūt, quia regnum Neapolitanum haberes tu: cū hoc pulchra sua quædam constitutio caueat, ne quis Neapolitanus rex in Imperatorem Ro. deligatur. Hęc cum fieri ab illis magno nostro cum detrimento, non sine maxima etiam insulticiæ nostræ apud externos opinione viderem, nec me propter acerbitem doloris eius continere possem, exclamaui, vociferatus sum, scripsi publicauī. Optima consciētia, optima fide, homines ad malorum sēsū excitare conatus sum. Multos nobiles & potentes commouī. Atq; hinc manauit hęc mihi offensa, quā sic illi acceperunt, vt deposituri nisi fracti, quod te vindice fieri & potest & debet, non videantur. Age igitur inuictissime Carole, nos respice tuā dignitate, tuāq; tuere existimationē. Muniat hæc abs te ad tuendā libertatē via. Hic remergēti christiane vitæ p te patefiat adit^o. Quis audebit verē dicere eī, aut libere tibi cōsulere q̄s audebit, si eo noīe sic oprimo ego? Habes opes, vt possis: copias, vt valeas: caussam, vt liceat: necessitatem, vt debeas. Insuper veram tibi & solidam propositam vides gloriam, si

HV TENICA AD CARO.

efficias: imbecilitatis opinionem, si non audeas. Neq; debes tu proposita ingēti gloria, tantillam fugere inuidiam: aut vilis offensę metu, a tanta absterreri laude. Scripsi tuum hos commodum interuertere: tuas exhaurire facultates: tuam minuere potestatem: tuas vires attenuare. Neq; non est hoc verum. Nihilominus hæc in me procella, hoc fulmen coniicitur. Neq; dubiū est, quin studiosissime hoc agāt improbi Curisani. Sed in te situm est, qua vi tuos impeti sustinere velis. Poteram qui iniuria oppugnor, iure repugnare: cui immerenti vis fit, defensionem recte experiri. Neq; id non permittebat ratio, dabat natura: vt qui sic cupide impetebant, eorum contra vim arma sumere: & vires erāt erantq; auxilia. Sed in tuam defensionem reiicere visum est omnia, & te vindice vlcisci improbitatem hęc, Quod vt impetrari abs te sinas, per salutem tuam oro & obtestor. Iam audebo enim non petere amplius: vt ne istorum inductus fraude, mihi succenseas, sed vt maleficium etiam cum ipsis hoc expostules. Summa cause æquitas est: adde tuam auctoritatem Imperator, tuamq; gratiam. Debet hoc ipsa abs te causa impetrare, si non orem ego etiam. Vides enim quæ adnexa meo periculo sint: neq; sic habes tuus est intellectus, vt nō sentias, ad te quoq; pertinere hinc aliqd. An putas liciturū tibi libere posthac decernere, si hortari libere mihi nō licet? Aut nō manifeste vides meā perniciē esse tuę potestatis obsidionē tuicq; iuris vinculum? Me serua igitur, quem vides sine magno tuo incōmodo pdi nō posse. Da hoc famę

tue, si cuiusquam innocentiae negas. Nam studia tibi mea nō narrabo hic: nec labores exponam: Et indagatam omnibus viis, per tot pericula, tot acerbis. casus, literarum pariter ac rerum cognitionem non memorabo. Et si enim factura erant haec non nihil, ad concitandam mihi apud te misericordiam: quē admodū illud quoque, quod maiorum tuorum res gestas meis ornavi literis, tamen ex ipso meo facto, nulloque penitus horū respectu, iudicari abs te volo, Qui si effecissem quod conatus sum, ut non liceret his amplius conspire Germaniam, tuam maiestatem ludibrio habere, publicam libertatem conculcatam tenere, veritatem euangelicam prestigioso inducto fūco, omnium oculis atque auribus adimere, premium abs te postulare, tantum a supplicii metu abessem. Nunc qui beatum me arbitrarer, si hoc perfecissem, miserum non duco, si frustra conatus sum. Sed nihil frustra actum a me existimo, te animum exigente, te necessaria de causa vindictam aduertente. Videmus infinite augeri hodie, quae maiores ante nostri cumulata plus satis putabant. Videmus sed te monere non audemus. Quae seruitus in mortali Chrīste, quae captivitas ista est? Aut quousque aduersum fortissimos reges & populos iuncti, nugacibus, bullis, & inanibus paremus fabulis? Siccine omnis extincta virtus est, omnis a Germania fortitudo exulat? Nihil animi, nihil mentis, nihil sensus relictum est? Sed bene agitur. Te nobis bona fortuna dedit. Te singulari quadam erga patriam hanc misericordia & benignitate Chrīsus misit Carole Auguste,

HVTHENICA AD ALBERT.

qui inspicias haec, quicque emendes. Quod te adeo facere volo, ut de me sollicitus amplius nō sim: meque satis vixisse putem, si quo scriptis ego & oratione hortatus sum, huc te factis ire videam. Audies tamen causam hanc, & iudicabis. O enim cognoscente te dicere liceat Sed licebit. Nam alium ego praeter te iudicem nec debeo habere nec ferre possū ATQVE IGITUR QUID CVM EPISCOPO ROMA. EQVITI GERMANO? Sed haec tu statues. Ego interim non patiar, Imperium hoc, nomenque Germanicum, a quoque haberi ludibrio. Vbi si nō possum aliud, hoc faciam tamen, quod adimere nemo potest: ut occulte mecum fremam indignitatem rei: ac fortunam quae conatui meo defuerit, accusem. Vale Imperator, nobisque diu superstes viue.

Alberto Cardinali & Archiepiscopo,
Ulrichus de Hutten Salutem.

¶ Ex aliis cognoui. quid mandauerit Decimus Leo tibi: quo imperio, qua vi impellat, ut vincitum me Romam mittas. Nam tu, quod debebas, ut mihi videtur non monuisti: forte quia obnoxius es Decimo quod ut feliciter tibi cedat, ex animo & amate opto. Ille tamen valde metuo, ne re vobis Episcopis, totique ecclesiastico ordini malam, rem atrocem & lugubrem conciliaturus sit, ista sua nunquam prius audita insolentia. Quod videre vos oportet: & cauere multo ante, ne veniat tempus, ut dici necesse sit, non putaram, Utinam liceret nunc maxime colloqui tecum. Atque igitur male pereat, qui me a tuo conuictu, Principis, sic erga veram pietatem, sic

BRAND. CONQUESTIO.

erga bonos adfecti, abstrahit. Quo haud scio, an molestius in hoc aduerso meo casu euenerit aliquid. Sed obduratio in omnibus his, aliquando dissimulabo etiam. Excludor ab aulis, ab urbibus, illa etiam (o dolor) aurea Moguntia, a publico conuictu, ab hominum consortio, homo nullius improbitatis reus, de nullo scelere, nullo malo facinore conuictus, adsertor veritatis: qui ad optima capeffenda monitor fui, & indicata causa excludor: tandem ad supplicium quoque Romam deposcor. Quis est vel guttam habes in se Germani sanguinis, quem haec indignitas non moueret? haec atrocitas non irriter? Ille interim quasi vno pulsu iniecturus omnia, brachium saeculare implorat. O amantiam prope singularem, o vrsaniam diu memorabilem, nisi qui hoc faciunt sanctissimi sint. Tuam conscientiam appello Alberte. potest quicquam agere, se indignum magis christianus Episcopus, qui toties iam renunciauit saeculo, quam si desperato brachio Domini, id est, dei filio, verbo dei, virtute dei, illud inuocet saeculare, id est, regnum mundi, quod dei non est, imo a dei regno ira seiunctum est, vt consortium non patiat. Quo de per Esaiam prophetam dicitur. Vt qui descendunt in Aegyptum, auxilium in equis sperantes, et habentes fiduciam in quadrigis, quia multae sunt & super equitibus, quia preualidi nimis: & non sunt confisi super sanctum Israel, & Dominum non requisierunt. Mihi contra fatis est in brachio domini sperare, vt cum eodem propheta dicam. Ecce dominus deus auxiliator meus, quis est qui condemnet me?

HVTENICA AD ALBERTVM

Nam tinea comedet eos, qui a modestia illa christiana, quam Paulus notam esse vult omnibus, tam longe absunt. Qui non in spiritu ambulant, sed desideria carnis perficiunt: vt dici eis possit. Confiditis super baculum arundineum confractum istum, super Aegyptum: cui si innisus fuerit homo, intrabit in manum eius, & perforabit eum. His ego princeps Alberte verum dicens inimicus sum factus. Neque enim aliter displicere potuissem. Sed displiceam, dum auxilium meum sit a domino, qui fecit caelum & terram: cuius viam veritatis elegi. Nam veritas ipse est: & omnia mandata eius veritas. Quod si narrant mihi fabulationes Episcopi Romani, nullo bono zelo, sed lucri studio concinnatas, aspernabor, abiciam, detestabor. Neque enim sunt vt lex dei. Quae utinam sic esset cordi episcopo Leoni vt semper cogitat noue Germaniam compilare. Nos qui iugum Pontificium nostro iure detrectamus, primum excommunicationibus, postea gladiis etiam, & veneno persequitur, postremo vinctos Romam abduci iubet. Neque enim huc vrsanicae prolaberetur, vnde aut abstrahi eum statim oportet, aut misceri passim omnia. Haec breuiter vt tempus tulit, Tibi omnem felicitatem precor, hoc in primis, ne mali exempli contagio ad te vnquam perueniat. Atque igitur protegat te Christus seruator & confirmet. Ex Ebernburgo Idibus, Septembris. Anno. M. D. XX.

Sebastiano de Rothenhan, equiti aur. S.

¶ Hoc tonante in me Decimi Leonis tonitru, interrim quid tu facis? Qua spe, quae futurorum coniectura agis?

CONQUESTIO.

Et ista quādo audis (audis autem cottidie) quę in me, absentem dicuntur, ab ecclesiasticis patribus, quid mutare audes? quid libere loqui? Nonne in te francus animus residet? auita libertas? Nō credo ita odisse Germaniam superos, vt non plurimi se mihi adiungant, quo efficiamus hoc, quod nisi prope diem sit, actum de libertate nostra est, actū de christiana veritate. Illa conculcatur enim, hoc imposito iugo: hæc aboletur, pudendis inductis ab illis impostorib. nugis. Quamquam si destituar, soler me conscientia, & posteritatis spe. Neque enim ita extinguere hoc incendium potest, vt non aliquando, in maximam illorum pernitiem atrociter sit exarsurum, Perquire istic quid agatur diligentissime: & apud nobilitatem, quando fieri oportunitissime potest, de me qđ in rem hæc sit loquere. Aliquando per epistolas mone quid habeas. Apud inimicos vero meos, ingentem meum, & fracti per similem metum simula. Sic fiet enim, vt me cōtemnāt isti. Questus sum Carolo Principi, de iniuria & atrocitate Romani Episcopi, vincētum me Romam abduci ad se petētis. Queror & principib. populoq; Germaniæ, nō qđ mihi timeā, sed vt rei nouitate (solū eī nūquā prius experti sunt hoc Romanistæ) multorum animos ad vindicādū cōmunem libertatē accēdam. Implorat ille brachium seculare. Ego domiri contra virtutem, cōposita oratione inuocabo, Quis horum finis erit? Tu conice. Nos aliquid audebimus interim, neq; vnquam segniter negocium hoc agemus. Vtinam sit in Carolo dignus ipso anūs, &

hæc vindicet ipse, Hoc summe in votis est. Vale. ex Ebernburgo, Idib. Septemb.

Inuictis. principi Fridericho, Saxonū duci, Electori, Ulrichus de Hutten eq. Germ, S.

Nam tandem video princeps Frideriche, obsequendum esse Romane tyrannidi, iam tandem postquam toties fraterne moniti, toties rationibus conuicti, fratres nostri Romanistę, non tantū nō mitius agunt ea, quę nos grauant, sed ferocius adhuc omnia experiuntur etiam. An non audisti, vincētum Romā peti me? et id quale sit, quamq; iis dignum vides? Nunc autē in Lutherum, qualem bone deus, quam violentam, quāq; crudelem contorserunt bullam. Dicas plane Leonis esse hunc rugitum: quem audientes miserę Christi oues, non vt piā pastoris vocem agnoscant, sed vt insidiatoris feri sanguinariam contremiscant. Est aliquod ibi enim Christianę mansuetudinis vestigium? aliquod est apostolicę iudicium modestię? Sic fremit ille, sic furit. Sed tunc magis elucescit eius feritas, qñ vt sæpe in ea bulla, alium se fingit, & beneuolentiā calide simulat. Quale illud est, vbi blande Romā inuitat Lutherū. Quali vero ignoremus, quemadmodū habiturus nos sit, siue psuasus ille vltro veniat, siue raptus ego vi cogar. Lutherus itaq; si me audiet, nunq; ibit ad certum supplicium: de me autem valde miror quis persuaserit Decimo, tam facile & capi posse, & captum e media Germania, per transitu difficiles Alpes Romam duci. Fac posse autē, est hoc pastoris officium est Episcopi, est Christi vicarii, nō accusare, nō

audire, sed primo statim ad poenā rapere: ad supplicium ducere: hominem christianum: culpa est autem omnis nostra, atq; omne crimen est, quod Euangelicam doctrinam, sui lucri studio ab illis iam olim antiquatam, pene abolitam etiam, ad suum vigorem, suamq; reuocare lucem conati sumus: Germaniam vero nostram, cui omnium orbis nationi maxime libertas competit, seruire, non patimur. Displicuit hoc illi pastori at Christo placuit: nocuit perditę auaritia romanę curię, at prodelle incipit libertas diu iam inopi patrię. Neq; nobis cū vellemus inseruire Christo, vniuscuiusq; cupiditatibus gratificari licuit: aut cum iuuanda esset patria, cum illa facere potuimus Romanistarum factione. Itaq; pax non est cum illo nobis (sic em ipse censet) quia cum veritate est. Quare sic dico, obsequendum illis tandem est, quando & maxime diripimur nos, & in summum euasit illorum improbitas. Forte etiam, quia tempus esse videtur, vt visitet deus omnem arrogantem, qui ingreditur super limē, qui complet domum domini dei iniquitate & dolo: & conculcetur corona superbę ebriorum Effraim. Omnino enim, nisi me omnia fallant, prope est, vt illa cadat Babylon magna, mater scortationū, & abominationum terrę, quę corruptit terram prostitutione suis: Illa inquam omni spurcitia referta, omnibus obnoxia sceleribus, Romana sedes, quę cū a Christi institutis degat alienissime. Christi tamen vicem iactat gerere se hic: & solam iactat, caputq; prædicat se Ecclesię vniuersalis, imo ipsa esse hæc sola contendit: & suum

quoddam orbi ostentat idolum, personatum illū apostolicum, qui cum præter sæculi regna, ac diuitias mundi huius, & corporis voluptates nihil curet, propterq; hæc bella gerat, & sanguinem fundat, tamen clauis obiicit fidelium oculis, & cœlum claudere ac aperire præ se fert: tanta fiducia, vt sacra illa & cęlestia precio quoq; nobis cottidie vendat, aut siquādo placeat, eorum vsum interdicat, bonis etiam. Cadet profecto, cadet. Iamq; adeo audire mihi videor, illam diuinitus vocem, quę nos in πολικεΦαλην hanc bestiam concitans dicat. Reddite illi, sicut & ipsa reddidit vobis: & duplicate duplicia, secundum opera eius. In poculo quo miscuit vobis, miscete ei duplum. Quantū glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum miscete illi tormentum & luctum, quia in corde suo dicit. Sedeo regina, & vidua non sum & luctum non videbo, & huiusmodi. Aut hæc ita sunt, aut ergo in re mirabiliter verisimili fallor, Possent adhuc augeri enim ista: Aut cū accumulari vltius non possint, & summe coaceruata sint, non soluentur: nō ruent. At quis illa vindicabit: Quis corrupta omnia & emendabit & corriget, Deus ne: Certe deus, sed hominum, vt sæpe ante, manibus. Vbi vos quid agitis viri Principes: Quo nos consilio, qua iuuatis ope: Tu presertim, ad quem hæreditario quodam iure pertinet, adserere Germanā libertatem: Quid in medium consulis: Quam iuuandi nos viam inuadis: Quem aditum occupas: Vtinam aut animus sit vobis qui potestis, aut vires habeamus nos qui audemus: vt eum agno hūani gñis

seruatore pugnemus, contra multicornem beluam, commune orbis Christiani malum, quæ nunc multis cum viribus oppugnat veritatem, affligit sanctos, in captiuitatem ducit liberos, nostras exhaurit opes, facultates deuorat, publicos suo exemplo mores corrumpit, passimq; ab iis quorum in libro vitæ non scripta sunt nomina, adoratur: qui nobis dicunt. Quis similis bestia: & quis poterit pugnare cū ea? Quare agite adeste vos q̄ potestis: & vbi ex nostro hortatu, animum acceperitis, vestras nobis vicissim vires refundite. Sic fiet enim, vt ad sanitatem redeat hæc ægritudo. Ipse quidem nūq; deero vobis sedulus hortator, atq; eatenus inherebo, quatenus aut recipere virtutē videam, aut non esse fortitudinis capaces intellegam. Tūc enim aliunde quæram huic malo remediū. Qd̄ ne fiat curate: cum quia potestis hoc facillime vos, tū quia turpissimum est, ab aliis q̄ ab iis, qui rerum capita sunt, rem communem restitui. Non tantum iniuria nos afficimur qui monitores nos interposuimus, sed omnium iam oppressioni operam isti dant. Neq; hoc ferre, vt liberi debetis: neq; non auertere illud, vt Principes Romæ olim Cato senior dicebat, ex magistratibus qui possent, nec propulsarent iniuriam, lapidibus esse obruendos. Adeo putabat necessariū hoc in republica officium. Quam est autem indecorum, quam turpe, & scædum, orbis reginam nationem, cuiquam, nedum ociosis seruire sacerdotibus. Vt nam enim Turcis pareamus potius, qui viri sunt, & in primis strenui, ac rei bellicæ vt vix vlla natio periti;

vt in fortunam quæ in bello potest plurimū, hanc recidere culpam liceat. Quinetiam mitius imperant Turcæ, & in subiectos, æ quiores sunt: neq; de religione, vt audio, pugnant, sed pro Imperio decerrant. Hi vero domini nostri, quem fraudandi ac diripiendi modum statuunt? Religionem vero quis sic posset cōculcare, vt ii, qui cum principatum in religione teneant, apposite contra Christum ac veram pietatem viuūt. Me quidē nostri vehementer pudet, quoties principum hic etiam ordini, edicere aliquid video Ro. pontificē. At facit hoc ille quoties libet, q̄tiefq; in rē suam est. Vosq; vt video, obsequeotes habet sibi, nisi q̄ tu Lutherū foues, ab omnib. derelictū & quandā alere adhuc pristinæ virtutis scintillā, quæ saluberrimū aliquid quando incēdium parere possit videris. Quod vt cōstanter facias, etiā atq; etiam te hortor: cum quia vt sic fiat necesse est, tum vero quia de nullo alio potest hæc in re sperari melius. Semper enī liberi fuerunt Saxones, semper inuicti. Ac sæpe quidē vniuersa pene conculcata Germania, soli restiterunt, soli externos propulerunt dominos, & omne detrectarunt iugū. Nā in vobis cæseo Vestphalos, eosq; q̄ Cherusci olim & Canci vocati, eximīā v̄tutis suæ specimē dederūt bello Romano, atq; illū Germaniæ miserūt Arminium, Imperatorē omniū q̄ vsquā fuerūt, optimū & fortissimū, qd̄ ab hostibus etiā cōsequit̄ testimoniu ē: qui non patriam modo, sed vniuersam etiam Germaniā, e manibus Romanorum, tunc quando plurimū poterant, ac maxime florebant, eripuit: ipsos v̄o multis.

CONQUESTIO.

& incomparabilibus adfectos cladibus, strenue expulit & eiecit Ille igitur apud inferos liberator noster quid sentit nunc, quando videt, cum ipse fortes Romanos & orbis terrarum dominos, regnare hic non tulerit, mollibus sacerdotulis, & effœmiatis seruire Pontificibus? Nōne posteritatis pudebit eum? Illi autem Othones vestri quales fuerunt? & Henrichi quidā, vestri & illi sanguinis? Porro bello quod cum magno Carolo gestū est, annis plus triginta, quæ perspecta Saxonum fortitudo est? quæ virtus enituit? Adde illos qui deleuerunt vltimas Gotthorū reliquias, vestri enim fuerunt, quiq; Britanniam expugnauerunt: & expulsis indigenis. Anglos ex se & Scotos deduxerunt. Quid illos memorem veteres Cymbros, & Teutones, magno vrbis Romę malo, vestris e finibus in Italiam effusos olim? Deinde quoties ingressa Italia est illa natio, & cum aliis vna Gallias deuastauit, attactis etiam Hispanis? Sunt & in Sarmatas præclara illius facta. Et ab Hunis quondam, post ab Vngaris etiā, quas, & quam splendoras reportarunt sæpe victorias tui populares? Multa consulto prætereo, quia vnū satis est meminisse, solos nunquam externis seruisse Saxones. Quod videre vos decet: ne cum maiores vestri tales fuerint, vos aliquid indignum hoc genere admittatis, Accepistis quidem & ipsi iugum in vos, a Pontificibus, superstitione vt omnes olim deliniti. Sed cum hoc malū quoddam vniuersim christiani orbis fatum interpretari liceat, facile infamiam eam noua abolebitis gloria, si authores sitis rei longe

HVTTENICA AD FRIDER.

pulcherrimæ atq; honestissimæ, vt per vos in libertatem vindicetur vniuersa natio, sibiq; reddatur Germania: quæ nunc non intelligit, non sapit immortalis Christe, quid, & quam indigna patiatur. Nam cū omnibus seruire indecorum est, tum vel præcipue turpiter hoc fit, ab iis, qui imperare ipsi aliis debent. Aut igitur desinamus orbis imperium adscribere nobis, & Imperatores deligere hic, qui nomen habeant tantū, cum ab re absint longissime, aut strenue pontificiā auferamus tyrannidem, Omnis, vt Platoni videtur, liberalis virtus est, soli seruitute digni sunt mali. Præstat in malis esse, quam haberi optimos? Possent in nos dicere hoc. si esset hodie, quod in Eretrienſes olim strenuus imperator Themistocles, gladium habere, sed corde nō esse præditos. Sic enim videtur. Quod vniue miror, quæ cogitatio vos teneat Principes, quando me Equitem videtis, tam impacienter ferre indignitatem hanc. Multo enim magis hæc vobis cure esse conueniebat. Posses autem lachrymas effundere tui si cum multa egregie gessissent maiores tui, nullam tibi reliquam adeundę glorię occasionem fecissent. At optimam reliquerunt, & fertilissimam, tu modo inuade & occupa. sed non sine cęde, non sine sanguine fient quę conamur. Hoc illi viderit, qui causam nobis persequendi sui dant: qui mihi dignis, vident, quos percutiamus gladio, cū alios gladio toties percuterit prius ipsi. Solent vero medici, amarissimos plærūq; morbos, amarioribus eluere medicamentis. Sic agat hic, quando aliter agi nequit. Existimo autē ne turpitudie

CONQUESTIO.

nostra (quod primum & precipue fieri decuit) inculcatum tibi satis iam. De incōmodo vero & detrimento quæ ab illa nobis sunt tyrannide, haud p̄inde multis agendum est, quod hoc quale sit manifeste omnes intelligant. Videmus non esse aurum in Germania, nec argentum p̄ne: si quod reliquum vero est, ipsum auarissime ad se trahit, nouis cottidie inuētis artibus, ille sanctissimus Romanistarū Senatus: ubi quid eripuerit vero, tum in pessimos confert vsus. Vultis em̄ scire Germani, quæ vidi ipse, quid faciat Romæ nostra pecunia? Nonnihil facit. Partem in nepotes suos & cognatos profundit Decimus, habet autē ita multos ille tales, vt prouerbio locū dederint. Leonis Romæ cognati & affines Partem absumunt tot reuerendissimi, quos trigintaunum pater ille vno atq; eodē creauit die: tot Referendarii, tot Auditores, Prothonotarii, Abbreuiatores, Scriptores apostolici, Camerarii, Officiales, & id genus alii Principis Ecclesie primates. Nam hi post se trahunt maxima adhuc cū impesa, Copiistas, Pedellos, Cursores, Scobatores, Mulliones, Stabularios, & scortorum vtriusque sexus innumerabilem turbam, ac lenonum exercitum. Alunt & canes, equos, ac simeas, & cercophytecas, & huiusmodi multa, animi causa. Domus vero extruunt, folido quidam e marmore, & gemmas habent: ecenantque laute, ac splendide vestiunt, & genio indulgentes, secure deliciantur. In summa, nostræ pecuniæ præsidio, magna ociatur Romæ pessimorum hominum multitudo. Nulla ibi religionis cura, mag-

HVTTENICA AD FRIDER.

us est contemptus, qualem vix apud Turcas esse arbitror. Fraudant, imponunt, furantur, mentiuntur, falsum obsignant, spe lucri omnia dicunt ac faciunt: propositum vero habent hi omnes, pecuniis nostris insidiarii, alii viuunt, vt edant atq; bibant, & sumptuosissime delicientur: nostrisq; sumptibus assequuntur hoc Has ob res inmensam o Frideriche, auri vim Romæ quotannis hinc mittimus, nec adhuc intelligimus, perdi quod sic largimur, Imo non perdi rem tantum, sed materiam fieri adhuc magnorum infinite malorum. Itaq; si philosophari libet, ob idq; pecuniam abicere decretum est: patent tot in propinquo maria: sunt flumines, ille apud nos Moganus, vltra Rhenus, tuus istic Albis, atq; alii. Demittamus eo, vt perdatur ipsa potius, quam perditionis causa sit vbiq; multis: dum istam pascimus turpitudinem Romæ, supflue adeo, vt huc nonnihil inde redundet: dum hanc alimus publicam morum pestem, hanc ipsi fouemus vitæ contagionem. Sed non abiciemus? Tantum transferri alio non sinamus. Hæc prima & optima est destruendæ illius tyrānidis via, hic modus. Certe si subducto hoc luxuriæ fomento, minus se efferēt, tractabiliore passim erunt. Postea duce aliquo Othone, illum censebimus senatum, urbem Romam lustrabimus, & eiecētis malis compluribus paucos quosdam sua, illic sacra curare iubebimus, regnare nō permittemus. Ipsi Imperatori, si quidem esse volet, Imperii sedem reddemus. Romanum pontificem, vt equalitas episcoporum sit, in ordinem redigemus. Sacerdotum etiā hic censum

CONQUESTIO.

minuemus. Ipsos ad frugalitatem perducemus, & pauciores faciemus, centesimo quoque delecto. De iis vero qui fratres vocantur, quid statuemus? Quid enim aliud, quam quod ego censeo, abolendum omne monachorum genus. Quod ignorari non debet, si fiat, quam sit utile quamque fructuosum reipublice christianae futurum. Primum enim coactis tot sectis, tot conciliatis inuicem diuersitatibus, ablata viuendi dissimilitudine, interina similtas cessabit, praeuersionis causa non erit, neque inuidiae materia suppetet. Omnes in Christo unum erimus. Stabit publica concordia, ac inter nos omnes coniungemur, ut exterius differamus ab aliis. Nemo tunc mollis & delicatus vel auarus ad sacerdotia, ut nunc, aspirabit. Probi & docti, qui veterum quidem exemplo meliores alios faciant, doctrina vero multos erudiant, ipsi accersentur. Deinde, quod optandum imprimis est, tot hypocrisis desinet simplici plerumque fucum facere, pauperum sudorem ac sanguinem emendicare, omnes exhaurire, se implere, sub falsa religionis specie fraudare, & decipere, An non visdes quot magni nebulones quae callidi veteratores, sub monachali circulo, magna nonnumquam flagitia patrarent, & quod multi nunc insidiosi accipitres, columbinam simplicitatem simulant, multi rapaces lupi agnam praeserunt innocentiam? Quorum tamen si qui meliores sunt, sua quaedam & noua superstitiose sequuntur, impie ab iis quae Christus instituit praeuariantur. His tot Germaniam atterentibus, magisque ac magis omnia deuorantibus ablati, simul ea quae in nos ferunt Roma-

HVTTENICA AD FRIDER.

nistae, diripiendi licentia adempta, multum hic auri, multum erit argenti. Verum id quantumcunque nobis, aut qualecunque relinquatur, in meliores verti, usus poterit: nempe ut alantur magni exercitus, & Imperii propagentur fines: etiam Turcae, si videbitur, debellentur, ut multi qui per penuriam furantur nunc & rapiunt, stipendiis tunc uiuant. Ut qui aliter egent, publicis quo inopiam tolerant, accipiant. Utque doctissimi alantur homines, & literarum studia foueant. In summa, ut virtuti praemia sint, inter neque egestatis habeatur ratio, ignauia exulet, fraus occidat. Hoc videntes Bohemi, per omnia nobiscum facient. Nam antequam, aduersus auaros sacerdotes sibi consulissent, prohibiti erant. Facient & Graeci: qui cum ferre nec uellent, nec possent Romanam tyrannidem, Romanorum pontificum instigati, pro schismaticis sunt habiti, multo iam tempore. Ac Rutheni erunt nostri, qui cum esse nuper uellent, repulsi a Sanctissimo sunt, iubente pendere sibi aureorum quotannis quater centena milia. Etiam Turcae minus oderint: nec ulli Ethnici calumniandi ut prius occasionem habebunt. Haecenus enim eorum qui religioni praesuerunt, uitae tarpitudo, odibile apud alienos Christianum nomen reddidit. Erit hoc afflixisse fluctuantem Petri nauiculam, destruxisse Ecclesiam dei. & (quemadmodum sacrilegi clamant Romanistae, foeda vociferatur Epicureorum schola) inconsutilem Domini tunicam discerpisse, an uero accessione tot populorum, emendatis publice moribus, & contagiosis ablati e medio exemplis,

CONQUESTIO.

depurgasse, prouexisse, & auxisse? Vides igitur, quā nolim abolitam charitatem, sed deuictis iis quæ obstant, locum ipsi facere? quam nolim destructā ecclesiam, sed relegatis Antichristis impostoribus, bene christianis his, & vitæ sinceritate commendatis, ad ecclesiæ curam prebere aditū? Itaq; hoc erit restitui charitatem, augeri Ecclesiam, & dum christianæ in vniuersum reip. consulitur, magno interim commodo patriam afficere. Nam facile inter æquales conuenit: & qui vitæ similitudine tenentur, mutuam plærumq; amorem vltro concipiunt. Expulsis autem ignauis fucis, mellifera aduolabunt apes, quæ scure ista nobis restituent aluearia. Ibi tum reddita sibi pietas se tuta consistet: poteritq; durare. Nam haud ertunt irritamenta malorum diuitiæ, neq; ad vitæ dissolutionē vocabit mollis opum luxuria. Hæc vtinam aut velletis vos q̄ potestis, aut possem ego qui volo. Quod si flectere vos nequero, neq; alibi etiam incendium quo hæc adurantur excitare, quod prestare tamen solus poterō, nihil admittam forti indignū equite. Neq; vnq; (donec quidem sana mihi mens constabit) vel tantillum ab iis quæ proposui discedam: vestri autē quos a virili fortitudine degenerare videbo (si quidem videbo) miserebor. Maneboq; liber, quia mortē nō timeo. Neq; vnquā de Hutteno audiat, qd̄ externi alii cuius regis, quantus quātus erit ille, nedū ignaui Pontificis imperata faciat. Tantum aberit, vt illā vobiscū adorem multicipitem bestiam, cū quia nō feret hoc meā natura, neq; me dignū arbitror, tū vel maxie,

HVTENICA AD GERMANOS.

quod timebo, ne illę effundantur in me diuine iracundiæ phialæ. Nunc autem vrbes deserō, quia veritatē deserere non possum: liberrimeq; lateo, q̄ libere versari inter homines non licet, magno cum periculi, qd̄ circumstat, contemptu. Mori em̄ possum, seruire nō possum. Etiam Germaniam videre seruientē nō possum. Sed aliquando reor, facta ex his latibulis eruptione. Germanorum fidem implorabo: & ibi forte, vbi maxima erit hominum conuentio, exclamabo. Ecquis pro publica libertate audet cum Hutteno mori? Hæc ad te pro animi commotione magis, q̄ te dignum est, libere. Sed bene de te sperabam. Igitur existimaui, ad liberum scribendum mihi libere. Vale, & te excita. Ex Ebernburgo, tertia Idus Septembres.

Omnibus om̄is ordinis ac status in Germania
Principibus, nobilitati et phębeis, Vlrichus
de Hutten Eques, Orator & Poeta
laureatus. Salutem.

¶ Cum veritatis amore, simul & patrię studio, ea scriptis pdidissim nup, quę reticere, & impiū satis putauit, & officii eē haud q̄q; mei arbitrat^o sū, de inmodica Romani Pontificis potētia, de pueris vrbis Romę statu, de luxu & auaritia Sacerdotū, de Symoniaca heresi, de Curtisanorū improbitate, vniuersim de iis, q̄ cū spirituales vocari postulent, nec viuunt ex spiritu, & carnis negotia tractant omnium auidissime, ac voluptatib. dediti sunt perditæ, de nouis semper Pontificū sanctionibus, ac violentia cottidie bullarum plus.

CONQUESTIO.

quam tyrannica, & id genus alia, quibus multipliciter ac prope infinite Christianę veritati derogat, hæc natio grauissime opprimitur: essetq; adeo omnia manifesta, vt negari non possent: adeo iniqua, vt nec excusationem acciperent, & defensionem excluderent: ego vero cum in literas referrem, non tantum non cōscius essem alicuius mihi delicti, vt penā metuerē, sed bene meriti etiam, vt premiū sperare auderem: vt qui ea monerē, quæ ex Christi instituto cum essent, me quidem digna videbantur, & religioni consentanea, publico vero etiam necessaria. Nā id plane conabar afficere, vt aliquando resipiscant Isti: quone nimium iustas persequendi sui causas, populo Christiano præberent. Cum hæc inquā conarer, atq; hoc animo hac spe, hac fide conarer, eam statim sensi hominum comotionem, quæ esse solet, quoties nouis studeatur rebus, aut aliqua imminet publico euersio, grauē scilicet infensionem, horribiles minas, terrores admodum vehementeis, præsens periculum. Nam ex amicis, anathematis fulmen nunciabant aliqui in me distringi, quidam carceres, aut aperte cædem: nonnulli horum nihil, sed destinatam clam necem mihi: eamq; aiebant, siue immissa ex improuiso sica, siue propinato veneno patratum iri, Certe abolitionem mei existimabant decretam omnes. Quidā se etiā scire palā fatebantur, quæ proderē nō auderent. Quinetiā ex vrbe Roma certior factus sū, q̄b. curātib. tā grauiā in me cōsulātur. Cumq; descēdissem in Brabantia paulopost, & dies aliqt̄ in aula iuictissimi regis ac dñi nri

HVTENICA AD GERMANOS

Caroli versarer, monitus statim a necessariis ibi meis sum, si me seruatum vellem, vt discederem statim. Ibi enim potissimum dispositā mihi fraudem, ibi collocatas insidias: nec fieri posse vt effugerem, nisi mox fugerem. Ea accepta fama, primū innocentia fretus contempsi. Verū vbi hæc non vnus & alter, sed cōplures iam simul deferre ceperūt, cur monitionem accipere nollem: causa visa nō est, cur inde me cōestim proripere necesse visum. Nō dico quis insidiatus mihi sit Germani, nec omano q̄ vere insidiatus aliqs sit, sed ab amicis monitum dico, iam imminere meo capiti perniciem, iam non longe a mea internitione abesse me. Dicebant vero, cum scire maxime vellem, vnde militū periculū esset, aut vnde insidiæ, eos qui Pōtificis Ro. apud Germanos agunt negotia. conari hoc, & a Curtisanis q̄tq̄ hi, aut quicui sunt, cauēdū mihi esse. Sed non falsos esse, qui tunc monebant, documento fuerunt quę insicura sunt. Nam & redeunti mihi aduerso Rheno, q̄ ab vrbe Ro. venientes, vt multi tunc, forte occurrerunt, palam dixerunt, Romę omnes hoc dicere, implacabilē irasci mihi Pōtificē, eū persequutionē decreuisse iam cōtra me quantū fieri possit atrocē: & Mogunciam vbi redii, factus obuīam amicorū cōcursum est, gratulatiū, q̄ sibi redditus esse: q̄rū aliq̄ ad modū mirabant qd̄ viuerē. Dicebāt em̄, & fama erat passim, eas esse insidias mihi q̄s difficillimū sit euadere. Quare etiā diu iā salutē meā desperarint, ip̄m me pro conclamato pene habuerint. Superuacuum est nunc exponere, qd̄ præterea itellexerim ibi. Verū vt Frāco

CONQUESTIO.

furdium inde perueni, ecce ab amicis epistolæ ac nū-
 cii, quidam etiam præsentēs ipsi docent, iam literis cō-
 tendere a quibusdam in Germania Principibus Epi-
 scopum Romanum, nonnullis suo iure etiam impera-
 re, vt vinctum me Romam mittant: idq; e sumis vni,
 quem hoc maxime posse arbitretur, obnixè adeo, vt
 nisi faciat, atrocità omnia diminetur, seq; non amicū
 iam vltra denunciet, sed inclementē fore predicat. Ibi
 tum, qui amici fuerant, territi complures sunt, ac ani-
 mo perculsi. Neq; ita longe post, qui imbecilles erāt,
 nec animis valebant satis, abstinere ceperunt. Nā vix-
 dum agnitum erat, vera monuisse hos, cum alia con-
 tinuo fama, alius terror accedit eadem apud Carolū
 regem conari quendam Pontificis oratorem: eiq; ab
 illo demandatum, vt vbiubi incidat, comprehensum
 me adgrediatur. Quare etiam, vt vbi que hoc sibi per
 Germaniam liceat, auctoritatem Caroli deponat si-
 bi: & quod in vltimis fieri solet, brachiū seculare im-
 ploret. His tot tāto cum terrore objectis subito, cum
 videam plane fieri, iam quæ cogitari prius cum audiis-
 sem non credideram, & ea hæcenus sim molitus, quæ
 cum publico bono & patriæ commodo, summam ho-
 nestatē, optimam fidem, ac veram in se religionem cō-
 plectantur, & quæ accusare non liceat, probare eti-
 am necesse sit: tamen ob imminentis clam ac vi periculi
 magnitudinem (neq; enim publice quicquā me-
 tuo, aut iure metuo) locus mihi amplius in Principū
 aulis non sit, & in amicorum vt ante negotiis versari
 vltra non liceat: in summa (quia vbiq; Curtiani sunt,

HVTTENICA AD GERMANOS

habentq; venenum & siccas, & vt gratificentur Pon-
 tifici, auluri omnia creduntur) publico interdiciū mi-
 hi penitus cognoscam, idq; nullo meo errore, nedū
 culpa, sed istorum (qui cum sic viuant, verum in se di-
 ci non patiuntur) vi ac violentia, cum aperte videam
 huiusmodi inquam, nec aliter declinare liceat, cedam
 malorum potentia aulis, cedam cōciliis, cedam pub-
 lico: sed ita cedam, vt interim tamē, neq; a veritatis ad-
 fertione, ad quam referenda omnia sunt, neq; a vendi-
 catione libertatis patriæ, pro qua mortem etiam for-
 midare non debeo, discessurus vnquam sim. Qua in-
 re cum occupari totis viribus multo ante proposue-
 rim: neq; tamen cum pie hortarer, vt placide quæ ob-
 stant verterentur, profecerim, eo necessitatis cogor tā-
 dem, vt non iam querendi sint, qui adserendę verita-
 tis, & patriæ libertatis vindicandę authores mecū fi-
 ant, sed qui vitam ac salutem meam conseruent inuo-
 candi. Quare ille ego, qui circumspiciebam paulo an-
 te, vt essent, qui laboranti inter tot oppressores Chris-
 tianæ veritati opem ferrent: eiq; detergerent, induc-
 tum iam olim, magno cum dedecore religionis no-
 stre fucum, ac istud excuterent iugum, quod pro su-
 auia Christo imposto, ab antichristis tyrannis in-
 ductum est acerbissimum, & foeda e medio sublata
 seruitute, qua tot iā sæculis opprimimur a Romanis
 Pontificibus priscam repararent libertatem, quam
 benefice suis Christus dedit, isti nimis inciuiliter ade-
 merunt, crudeliter lacerarunt, pene etiam funditus
 deleuerunt: ille inquam ego, cui hæc & huius-

CONQUESTIO.

modi paulo ante cordi fuerūt, idem nūc, vt viuā, atq̄
 hāc diutius agere possim, cogor tot clausus insidiis,
 tot agitatus persecutiōib. omnium consilia, omnium
 op̄atque operam implorare. Sed quo confugiam?
 Vnde auxiliū petam? Vos apello, vos obtestor Pri-
 cipes ac viri Germani. Bene meritos eiici, innocentes
 plecti sinetis? Ah ne facite. Ne hāc in vos accipite no-
 tam: vt cū in extraneos semp hospitalis ante Germa-
 nia fuerit, vos in domesticū fuisse nō bñigni videami-
 ni. Atque hoc cauete: ne si vos me destitueritis, neces-
 se sit externa implorare auxilia, peregrinā efflagitare
 opem. Non iure oppugnor, sed vi & factiōe aduer-
 sariōrum opprimor. Non appellat me ius, aut aequi-
 tas, sed compellit libidinosus inimicorū furor. Vbi ē
 virtus Germanorū? Vbi illa omnibus nationibus
 cognita, om̄ib. populis decāta fortitudo nra? De-
 fendite oēs vnū, q̄ oib. vnus laboraui: & iā essem. Cer-
 te em̄ labor fuit ille meus, fuitq̄ conatus. At vero euē-
 tus moderari, ex dei id voluntate est, non hoīs voto,
 Mihi quidē p̄ inde periculū est, ac si quod vestra cause
 sa pie volui, feliciter essem assequutus. Et iam enim es-
 sem in gratiā Ro. Pontificis ego, nisi voluissem in pa-
 trię commodum, & publicam vtilitatē vertere, q̄cqd
 tot laborib. tam dura ac difficili peregrinatione, tot p̄-
 acerbissimos casus, in tanta fortunæ aduersitate que-
 situm mihi & comparatum est, tot vigilēs o Germani
 noctes, tot diurna nocturnaq̄ passim itinera, tot ex-
 haustos labores, tot perpeffas acerbitates, tam despi-
 cabile toleratā paup̄tatem, tot annorū exilium, qd̄ in

HVTENICA AD GERMANOS

flore gratis perculi. At suasisit hoc veritatis studiū, suas
 sit patrię amor. Quo minus hanc finite officii impen-
 sam perire mihi. Fructum laboris ferre liceat, vel idē
 circo, vt beneficium agnouisse videamini. Nondum
 accusator fuit, nondum testis. Non vocor ad iudiciū.
 Non crimen imputatur Tantum ad p̄enam rapior,
 ad supplicium deposcor. Sinitis indemnatum, indico-
 ra causa occidi? & cum gladios Germania & laque-
 os habeat, quibus fontes puniantur. Romæ sinitis oc-
 cidi? Si acc labor, vobis vnus iudicet, ille communis
 princeps Carolus: si conuincat, hic occidi detur. Nō
 fugio iudicium. In medio vestrum cōfidenter versor.
 Tantum vim fieri ne permittite: saltem ob id, ne si in-
 nocens peream istorum violentia, aliquando in mor-
 tuum fingant crimen. Hanc ne finite generi meo labē
 adspergi, si me vtēntq̄ tractari parum refert. Hoc p̄
 me effeci etate parentes orant. Hoc attoniti rei insue-
 tudine adolescentes fratres deprecātur. Hoc tota vos
 cognatio, ianua erabilis amicorū grex, tot doctis-
 simi homines, tot generosi proceres, orant & obtestā-
 tur. Si glorię vestrę consului Germani, vos ne famā
 negligite meam. Si laudis vestrę operātor fui, vobis
 erumna mea cure sit. Si vestrum honorem amplificā-
 ui, vos mea incolumitatem ne deserite. Ego ne hinc
 diuellat infelix? ab hac terra? quæ me natum excepit:
 hoc celo? quod aluit: his hominibus? quorum tam
 suavis consuetudo est. Hos ego focos, has aras dese-
 ram? Neq̄ in exilium ibo, vt misere viuam sed ad im-
 mane supplicium, vt turpissime pereā, abripiar? Este au-

CONQUESTIO.

xilio populares: ferte opem: ne vincula sinite indui mihi,
 hi, qui repellere a vobis ea conatus sum. Corroboratam
 quidem multa vetustate licentiam, in meam tamen pe-
 niciem exire ne patiamini. Officii primum a vobis
 repeto, etiam beneficii debitum. Propulsate externam
 vim a populari, ab eo qui de vobis bene meritus est:
 qui si noxius est, in vobis puniri sustinet. Non libet ac-
 cusare, occidere licet. Cunctis magne mihi honestatis
 conscius sum, de nulla unquam turpitudine reus fue-
 rim, petor veneno, petor gladio, & Romam protra-
 hor: ne quorum haec mentes cogitant, eorum oculi vo-
 luptate se sua fraudent. Quis vestrum adeo durus, a-
 deo est adamantinus, ut ei non lachrymas exprimat haec
 miseria? Tu Christe, qui omnia intueris, vindices ad
 hanc calamitatem oculos dirige. At vos o Germani,
 defendite vestrum ciuem, defendite innocentem, vni-
 uersi quidem pro vno, sed communi tamen omnium
 causa dimicantes. An obscure prouidetis iam, quibus
 ex meo supplicio, quale prouidendum sit futurum? Atque
 igitur ne longius serpere exemplum praecauete. Mea
 calamitas vestrum periculum est, meum exitium ve-
 stra captiuitas. Aperite oculos Germani, & cognosci-
 te, ubi versemini, & quo deducti sitis. Non accusor,
 quod male vixerim sed quod bene senserim ob id pro-
 plector. Non citor reus, quod aliquem leserim, sed
 quod lesos multos vindicare voluerim, supplicio de-
 poscor. Nemo in Hutteno culpatur, quod alicui vim fe-
 cerit, sed quod vim veritati factam, optima fide pro-
 pulsare conatus sit. Ergo non crimem meum est, quod nouum

HUTTENICA AD GERMANOS.

aliquod hic incendium exci auerim, sed bene meritum,
 quod vetus hoc Romane avaritiae, nunc demum. quoniam
 in publicam perniciem longissime latissimeque diuaga-
 tur, restinguere sum adgressus. Nulla turpitudine obui-
 citur, sed summa honestas imputatur. Nemo mihi bo-
 nus inuidet, tantum oderunt mali. Vestram fidem Ger-
 mani, vestram integritatem. Prohibete iniuria vince-
 re eos, qui iure certare noluerunt. Nec ab illis ferte
 quod opprimar: qui ne vos opprimerent, ipse me in-
 terposui, meam vitam in discrimen conieci. Sed quid
 haec ego commemoro? Date hoc mihi, quod nega-
 tum adhuc nemini est: ut si quis accuset, dicere causam
 mihi meam liceat, Vetus hoc est, & intime insitum Ger-
 manorum consuetudini: indemnatum, indicta causa
 occidere neminem, etiam ex infimis: neque aliter pu-
 nire. Omnibus iudicium datur, de omnibus senten-
 tia fertur. Ne hoc mihi negate, quod postremae con-
 ditionis hominibus datur, quod despectissimum quae-
 que obtinet. Certe profecto, si dicenda causa sit, vi-
 cero: si vi ac violentia decertandum, in vobis ut plu-
 rimum situm est, qualis futurus sim. Nam si vos de-
 fenditis, salua res est. Sin deseritis, periculum quidem
 inerit, ego tamen conscientia fretus non desperabo.
 Eodem in Domino speravi, & eripiet me, nequando
 rapiat Decimus Leo animam meam, dum non est
 qui redimat, neque qui saluum faciat. Iam enim circū-
 dederunt me canes multi, & concilium malignanti-
 um obsedit me. Susceperunt me sicut leo paratus ad
 praedam, sed auertet deus mala inimicis meis, & in

CONQVESTIO.

veritate sua disperdet illos. Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantium Curtisanorum, & a verbo Leonis Decimi aspero. Furitis quidē, & stimulo cupiditatis sue preceps fertur: sed ita longe abest, vt ab eo tutus esse possim. Reliquum a Curtisanis periculum est Germani. Hi instant, hi vrgent. Quibus & si iratus est deus, tamen obsistere vos decet. Nam suorum manu impios punit deus. Prius misere diuexarunt hanc nationē, nunc perniciē moliunt eis presertim, quos mysterium suum perdere vident. Quod feretis Germani? Neq; vos huic furentium libidini opponetis? Atq; vt plane intelligatis, a quibus insidiaz mihi fiant, hi sunt, quibus authorib. quibusq; ministris ea fiunt, que ego nisi reprehendissem, iam saluus essem: si laudassem, etiam beatus. Hi, vt cōpiletur noue cotidie patria hæc, adiumento sunt, cōsiliū dant, opē aduertunt, impii Curtisani, detestabiles Symoniaci, qui istam miscent abominabilem publice praxim, qua Christo illuditur: veritati fucus fit: Germanię, non tantum, quando in pecunias eius & possessiones impetatus istinc fit, detrimentum adfertur, sed populi etiam mores, pessimis inductis ab vrbe Roma exemplis deprauantur. Ab ipsis em sunt istiusmodi malorū causæ, qui cum tanto suo cōmodo ministri sint Romani Pontificis, hoc faciunt posse illū, a quo longissime alioquin aberat. Horum opera sit, vt regnet Superstitio, vera exulet pietas. Hi animarunt Romanos Pōtifices in tantum, vt constitutionibus ad lucri sui intuitū latissimam Euangelicam abolere magna ex parte doctrinam ad-

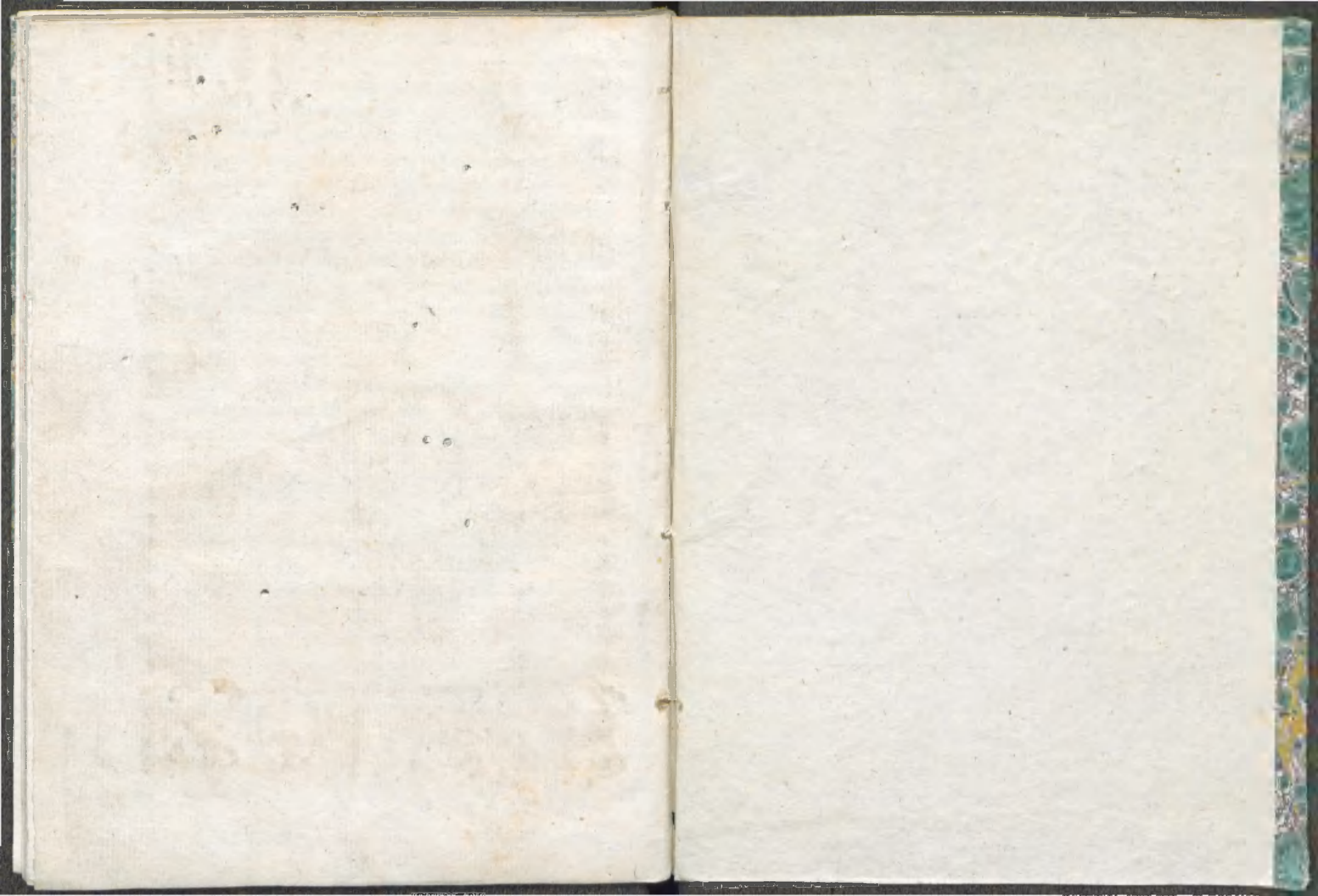
HVTTENICA AD GERMANOS

gressi sint, Hi illam alunt Romanam voraginem, illū pascunt insatiabilem istic gurgulionem, qui patrimoniaz hic nostra deuorans, hanc illinc reuomit morum perniciem. Atq; hi effecerunt, vt hunc illi nationi huic laqueum induerint: quem vereor, ne haud soluat, nisi destructis his: ne haud nisi aboleantur hi, enodetis. Hi sunt quasi quidam in patrię malum nati illices. Hi Romanę mentæ aucupes, qui quod Roma voret capiunt: & capiunt tam nimis multum, quam non satiatur illa vorando. Aperite oculos Germani, & videte, qui vos hic dispolient, qui apud exteros infament, omnisq; vobis malę fortunę, omnis deprauati status authores sint. Atq; ecce vobis sceleratos Indulgentiarum mercatores, sacrilegos gratiarum, dispensationū absolutionū, & omnis generis bullarum institutores qui sacrarum rerum mercatum in ecclesia dei instituerunt, cum prophanarū ille emptores & venditores templo olim eiecerit. Qui istas architectant fraudes: illos concinnant dolos, vnde hæc est seruitus, hæc nationis huius captiuitas. Qui me impeditum reddiderunt: in has turbas, hanc inquietudinem coniecerunt. Qui hoc mihi discrimen, hoc periculum conciliarunt, haud alia ob causam, quā quia suas artes prodidi, crimina detexi, rapinis obstiti, grassaturę impedimentum attuli. Quoniamq; per me quadam ex parte effectū est, vt non nihil ipsorū decesserit lucro, verę pieiati multum accesserit, Semper tumultum fugi: seditionis author esse nolui: atq; vt intelligatis, quam non fuerit mea consilium, publicam isti statui euerfione moliri,

CONQUESTIO.

latine scripsi quasi secreto admonēs: neq; vulgum habere statim consciū volui, aut populares mox contingere aures: quāuis cur hoc facerem, plus satis cause haberem: nunc quia sanitatis capaces esse pie admoniti non videntur, sed fraternę ad hęc correptioni exitium obuertunt, nihil vel sic grauius consulam: tantū vim fieri queror mihi, & iniuriā fieri queror: vestręq; Germani opem inuoco, vestrū auxiliū imploro: non quidem vt hos perdatis, sed vt me seruetis. Neq; em̄ adhuc author esse volo, licet tot modis laceffitus, vt quia male fecerunt puniantur: tantum ne post hac faciant, cauere peto. Hoc si non orem ego etiam, ipsa vtręq; causa impetrare debuit, Quę si quando ita cordibus vestrīs incesserit, vt oculis iā obseruatur, neq; mihi q̄rēdi amplius causa erit, neq; vobis opē ferēdi necessitas imponet. Valet, & videte, q̄rto calē. Octob.

DIRVMPAMVS VINCVLA
EORVM.
ET PROIICIAMVS A NOBIS
IUGVM IPSORVM.

R. XIII⁶
60, 128

60, 128.